

PROTOKOL OM STRATEGISK MILJØVURDERING TIL KONVENTIONEN OM VURDERING AF VIRKNINGERNE PÅ MILJØET PÅ TVÆRS AF LANDEGRÆNSERNE

Parterne i denne protokol,

som erkender, at det er vigtigt, at miljøhensyn, herunder sundhedshensyn, integreres, når der udarbejdes og vedtages planer og programmer samt, i passende omfang, politikker og lovgivning,

som er indstillet på at fremme bæredygtig udvikling og derfor tager udgangspunkt i konklusionerne fra De Forenede Nationers konference om miljø og udvikling i Rio de Janeiro, Brasilien, 1992, især princip 4 og 10 i Rio-erklæringen om miljø og udvikling og Agenda 21 samt resultatet af den tredje ministerkonference om miljø og sundhed (London 1999) og verdenstopmødet om bæredygtig udvikling (Johannesburg, Sydafrika, 2002),

som tager hensyn til konventionen om vurdering af virkningerne på miljøet på tværs af landegrænserne, udfærdiget i Espoo, Finland, den 25. februar 1991, og afgørelse II/9 truffet af parterne i konventionen, forsamlet i Sofia den 26. og 27. februar 2001, hvor det blev besluttet at udarbejde en juridisk bindende protokol om strategisk miljøvurdering,

som erkender, at strategisk miljøvurdering bør spille en betydelig rolle under udarbejdelse og vedtagelse af planer, programmer og, i passende omfang, af politikker og lovgivning, og at en mere udbredt anvendelse af miljøvurderingsprincipperne på planer, programmer, politikker og lovgivning yderligere vil styrke den systematiske analyse af deres væsentlige virkninger på miljøet,

som tager hensyn til konventionen om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet, udfærdiget i Århus, Danmark, den 25. juni 1998, og som noterer sig de relevante afsnit i Lucca-erklæringen, der blev vedtaget på det første partsmøde,

som er sig bevidst om betydningen af at sørge for offentlig deltagelse i strategisk miljøvurdering,

som erkender, at det vil være til gavn for nuværende og fremtidige generationers sundhed og velvære, hvis nødvendigheden af at beskytte og forbedre menneskers sundhed indgår som en integreret del i strategisk miljøvurdering, og som anerkender det arbejde Verdenssundhedsorganisationen i denne sammenhæng står i spidsen for

som er opmærksomme på, at det er nødvendigt og vigtigt at styrke internationalt samarbejde om vurdering af grænseoverskridende virkninger på miljøet, herunder på sundheden, af foreslåede planer og programmer, og i passende omfang, af politikker og lovgivning,

er blevet enige om følgende:

Artikel 1

FORMÅL

Formålet med denne protokol er at sikre et højt beskyttelsesniveau for miljøet, herunder sundheden, ved:

a) at sikre, at miljøhensyn, herunder sundhedshensyn, fuldt ud tages i betragtning, når der udarbejdes planer og programmer

- b) at bidrage til, at miljøhensyn, herunder sundhedshensyn, indgår som led i udarbejdelsen af politikker og lovgivning
- c) at etablere klare, gennemsikkelige og effektive procedurer for strategisk miljøvurdering
- d) at sikre offentlig deltagelse i strategisk miljøvurdering og
- e) herigennem at integrere miljøhensyn, herunder sundhedshensyn, i foranstaltninger og instrumenter, der udformes med henblik på at fremme bæredygtig udvikling.

Artikel 2

DEFINITIONER

I denne protokol forstås ved:

1. "konvention" konventionen om vurdering af virkningerne på miljøet på tværs af landegrænserne
2. "part" en kontraherende part i denne protokol, medmindre andet fremgår af teksten
3. "oprindelsespart" den eller de parter til denne protokol, i hvis jurisdiktion en plan eller et program påtænkes udarbejdet
4. "berørt part" den eller de parter til denne protokol, som kan blive berørt af en plans eller et programs virkninger på miljøet, herunder på sundheden, på tværs af landegrænserne
5. "planer og programmer" planer og programmer og alle ændringer af planer og programmer
 - a) der kræves i love og administrative bestemmelser, og
 - b) der skal udarbejdes og/eller vedtages af en myndighed, eller som udarbejdes af en myndighed med henblik på vedtagelse af et parlament eller en regering gennem en formel procedure
6. "strategisk miljøvurdering" evaluering af en plans eller et programs sandsynlige miljømæssige, herunder sundhedsmæssige, virkninger, hvilket omfatter fastlæggelse af, hvad en miljørapport skal omfatte, og udarbejdelse af en sådan rapport, gennemførelse af processer for offentlig deltagelse og offentlige høringer samt hensyntagen i planen og programmet til miljørapporten og til resultaterne af den offentlige deltagelse og høring
7. "virkninger på miljøet, herunder på sundheden" alle virkninger på miljøet, herunder på menneskers sundhed, flora, fauna, biologisk mangfoldighed, jordbund, klima, luft, vand, landskab, naturområder, materielle goder, kulturarv og samspillet mellem disse faktorer
8. "offentligheden" en eller flere fysiske eller juridiske personer og, i henhold til national lovgivning eller praksis, foreninger, organisationer eller grupper af disse.

Artikel 3

ALMINDELIGE BESTEMMELSER

1. Hver part træffer de nødvendige juridiske, administrative og andre passende foranstaltninger, for at gennemføre bestemmelserne i denne protokol inden for klare og gennemsikkelige rammer.
2. Hver part bestræber sig på at sikre, at de offentligt ansatte og myndighederne yder offentligheden bistand og vejledning vedrørende spørgsmål omfattet af denne protokol.
3. Hver part sørger for passende anerkendelse af og støtte til foreninger, organisationer eller grupper, der fremmer beskyttelse af miljøet, herunder sundheden, som led i denne protokol.

4. Bestemmelserne i denne protokol berører ikke parternes ret til at opretholde eller indføre yderligere foranstaltninger i forbindelse med spørgsmål omfattet af denne protokol.
5. Hver part fremmer målene for denne protokol i relevante internationale beslutningsprocesser og inden for rammerne af relevante internationale organisationer.
6. Hver part sikrer, at personer, der udøver deres rettigheder i overensstemmelse med denne protokol, ikke straffes, forfølges eller på anden måde chikaneres som følge heraf. Denne bestemmelse påvirker ikke de nationale domstoles beføjelser til at pålægge rimelige omkostninger i retssager.
7. Inden for rammerne af de relevante bestemmelser i denne protokol skal offentligheden have adgang til at udøve sine rettigheder uden forskelsbehandling på grund af statsborgerskab, nationalitet eller bopæl og, for så vidt angår juridiske personer, uden forskelsbehandling som følge af det sted, hvor den pågældende har sit hovedsæde, eller hvor vedkommendes faktiske forretningsaktiviteter er koncentreret.

Artikel 4

ANVENDELSESOMRÅDE FOR SÅ VIDT ANGÅR PLANER OG PROGRAMMER

1. Hver part sikrer, at der foretages en strategisk miljøvurdering for planer og programmer, der er omhandlet i stk. 2, 3 og 4, og som kan få væsentlige virkninger på miljøet, herunder på sundheden.
2. Der gennemføres en strategisk miljøvurdering for planer og programmer, som udarbejdes inden for landbrug, skovbrug, fiskeri, energi, industri, herunder minedrift, transport, regionaludvikling, affaldshåndtering, vandforvaltning, telekommunikation, turisme, fysisk planlægning og arealanvendelse, og som fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til de projekter, der er omhandlet i bilag I, og alle andre projekter, der er omhandlet i bilag II, og hvortil der kræves en vurdering af virkninger på miljøet efter national lovgivning.
3. For andre end de planer og programmer omfattet af stk. 2, der fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter, gennemføres der strategisk miljøvurdering, når en part træffer afgørelse herom i overensstemmelse med artikel 5, stk. 1.
4. For de i stk. 2 nævnte planer og programmer, der fastlægger anvendelsen af mindre områder på lokalt plan eller angiver mindre ændringer i de pågældende planer og programmer, skal der kun gennemføres en strategisk miljøvurdering, når en part træffer afgørelse herom i overensstemmelse med artikel 5, stk. 1.
5. Følgende planer og programmer er ikke omfattet af denne protokol:
 - a) planer og programmer, som alene tjener et nationalt forsvarsformål eller et civilt beredskabsformål
 - b) finansielle og budgetmæssige planer og programmer.

Artikel 5

SCREENING

1. Hver part afgør, om planer eller programmer, som er omhandlet i artikel 4, stk. 3 og 4, kan få væsentlig virkning på miljøet, herunder på sundheden, enten ved at undersøge hvert enkelt

tilfælde eller ved at opstille typer af planer og programmer, eller ved at kombinere de to metoder. Med henblik herpå tager hver part i hvert enkelt tilfælde hensyn til de kriterier, der er fastlagt i bilag III.

2. Hver part sikrer, at de miljø- og sundhedsmyndigheder, der er omhandlet i artikel 9, stk. 1, høres, når de i stk. 1 nævnte procedurer finder anvendelse.

3. Hver part bestræber sig i passende omfang på at give den berørte offentlighed mulighed for at deltage i screeningen af planer og programmer i henhold til denne artikel.

4. Hver part sikrer, at de konklusioner, som den når frem til i henhold til stk. 1, herunder begrundelserne for ikke at kræve en strategisk miljøvurdering, i god tid gøres offentligt tilgængelige, enten ved offentlige opslag eller under anvendelse af andre egnede midler, som f.eks. elektroniske medier.

Artikel 6

AFGRÆNSNING AF VURDERINGENS OMFANG

1. Hver part træffer foranstaltninger til at fastlægge, hvilke relevante oplysninger der skal indgå i miljørapporten i overensstemmelse med artikel 7, stk. 2.

2. Hver part sikrer, at de miljø- og sundhedsmyndigheder, der er omhandlet i artikel 9, stk. 1, høres, når det fastlægges, hvilke relevante oplysninger der skal indgå i miljørapporten.

3. Hver part bestræber sig i passende omfang på at give den berørte offentlighed mulighed for at deltage, når det fastlægges, hvilke relevante oplysninger der skal indgå i miljørapporten.

Artikel 7

MILJØRAPPORT

1. For planer og programmer, der er undergivet strategisk miljøvurdering, sikrer hver part, at der udarbejdes en miljørapport.

2. Miljørapporten skal i overensstemmelse med den afgrænsning, der er foretaget i henhold til artikel 6, identificere, beskrive og evaluere, hvilke sandsynlige væsentlige virkninger på miljøet, herunder på sundheden, gennemførelsen af planen eller programmet kan få, og hvilke rimelige alternativer der findes. Rapporten skal indeholde de i bilag IV nævnte oplysninger, der med rimelighed kan forlanges under hensyntagen til:

- a) den aktuelle viden og de gængse vurderingsmetoder
- b) planens eller programmets indhold, hvor detaljeret den/det er, og på hvilket trin den eller det befinder sig på i beslutningsprocessen,
- c) offentlighedens interesse og
- d) det beslutningstagende organs behov for information.

3. Hver part sikrer, at miljørapporterne er af tilstrækkelig høj kvalitet, til at de opfylder kravene i denne protokol.

Artikel 8

OFFENTLIG DELTAGELSE

1. Hver part sikrer, at der på et tidligt og rettidigt tidspunkt i processen, når alle muligheder endnu står åbne, tilvejebringes reelle muligheder for offentlig deltagelse i den strategiske miljøvurdering af planer og programmer.
2. Hver part sikrer under anvendelse af elektroniske medier eller andre egnede midler, at udkast til planer eller programmer og miljørapporten i god tid gøres offentligt tilgængelige.
3. Hver part sikrer, at den berørte offentlighed, herunder relevante ikke-statslige organisationer, identificeres med henblik på anvendelse af stk. 1 og 4.
4. Hver part sikrer, at den i stk. 3 nævnte offentlighed inden for en rimelig tidsramme har mulighed for at afgive udtalelse om plan- eller programudkastet og om miljørapporten.
5. Hver part sikrer, at der træffes grundige foranstaltninger til at informere offentligheden og høre den berørte offentlighed, og at foranstaltningerne er offentligt tilgængelige. Med henblik herpå tager parterne i passende omfang hensyn til de punkter, der er opført i bilag V.

Artikel 9

HØRING AF MILJØ- OG SUNDHEDSMYNDIGHEDERNE

1. Hver part udpeger de myndigheder, som skal høres, og som på grund af deres specifikke ansvar på miljø- eller sundhedsområdet kan blive berørt af de miljømæssige, herunder sundhedsmæssige, virkninger af gennemførelsen af en plan eller et program.
2. Plan- eller programudkastet og miljørapporten stilles til rådighed for de i stk. 1 nævnte myndigheder.
3. Hver part sikrer, at de i stk. 1 nævnte myndigheder på en effektiv, rettidig måde får mulighed for at afgive udtalelse om et plan- eller programudkast og miljørapporten.
4. Hver part træffer grundige foranstaltninger til at informere og høre de i stk. 1 nævnte miljø- og sundhedsmyndigheder.

Artikel 10

HØRINGER PÅ TVÆRS AF LANDEGRÆNSERNE

1. Når en oprindelsespart skønner, at gennemførelsen af en plan eller et program kan få væsentlig grænseoverskridende virkninger på miljøet, herunder på sundheden, eller når en part, der i væsentlig grad kan blive berørt, anmoder om det, har oprindelsesparten pligt til så tidligt som muligt inden vedtagelsen af planen eller programmet at underrette den berørte part herom.
2. Denne underretning skal bl.a. omfatte:
 - a) plan- eller programudkastet og miljørapporten med oplysninger om dens eller dets mulige grænseoverskridende virkninger på miljøet, herunder på sundheden og
 - b) oplysninger om beslutningsproceduren, herunder angivelse af en rimelig tidsfrist for fremsendelse af bemærkninger.
3. Den berørte part angiver inden for den i underretningen fastsatte frist over for oprindelsesparten, om den ønsker høringer, inden planen eller programmet vedtages, og i så fald afholder de involverede parter høringer om, hvilke sandsynlige grænseoverskridende virkninger på miljøet, herunder på sundheden, gennemførelsen af planen eller programmet vil få, og hvilke foranstaltninger der påtænkes for at forebygge, mindske eller afbøde skadelige virkninger.

4. Når sådanne høringer finder sted, aftaler de involverede parter detaljerede foranstaltninger, der skal sikre, at den berørte offentlighed og de i artikel 9, stk. 1, nævnte myndigheder hos den berørte part informeres og gives mulighed for at afgive udtalelse om plan- eller programudkastet og miljørapporten inden for en rimelig tidsfrist.

Artikel 11

AFGØRELSE

1. Hver part sikrer, at der i forbindelse med vedtagelsen af en plan eller et program tages behørigt hensyn til:

- a) konklusionerne i miljørapporten
- b) de foranstaltninger, der er fastlagt i miljørapporten med henblik på at forebygge, mindske eller afbøde skadevirkningerne, og
- c) de bemærkninger, der er modtaget i overensstemmelse med artikel 8, 9 og 10.

2. Hver part sikrer, at offentligheden, de i artikel 9, stk. 1, nævnte myndigheder og de parter, der er blevet hørt i henhold til artikel 10, underrettes i forbindelse med vedtagelsen af en plan eller et program, og at planen eller programmet stilles til deres rådighed sammen med en kortfattet redegørelse for, hvordan miljøhensyn, herunder sundhedshensyn, er blevet integreret deri, hvordan der er taget hensyn til de bemærkninger, der er modtaget i overensstemmelse med artikel 8, 9 og 10, og begrundelserne for dens eller dets vedtagelse på baggrund af de rimelige alternativer, der har været under overvejelse.

Artikel 12

OVERVÅGNING

1. Hver part overvåger de væsentlige miljøvirkninger, herunder sundhedsvirkninger, af gennemførelsen af planer og programmer, der er vedtaget i henhold til artikel 11, bl.a. for på et tidligt trin at kunne identificere uforudsete skadevirkninger og for at være i stand til at træffe hensigtsmæssige afhjælpende foranstaltning.

2. Resultaterne af denne overvågning stilles til rådighed for de i artikel 9, stk. 1, nævnte myndigheder og for offentligheden i overensstemmelse med den nationale lovgivning.

Artikel 13

POLITIKKER OG LOVGIVNING

1. Hver part bestræber sig på at sikre, at miljøhensyn, herunder sundhedshensyn, i passende omfang iagttages og integreres, når den udfører forslag til politikker og lovgivning, der kan få væsentlige virkninger på miljøet, herunder på sundheden.

2. Når stk. 1 finder anvendelse, tager hver part hensyn til de relevante principper og elementer i denne protokol.

3. Hver part træffer, når det er relevant, praktiske foranstaltninger til, at miljøhensyn, herunder sundhedshensyn, i overensstemmelse med stk. 1 iagttages og integreres, og således at der tages hensyn til behovet for gennemsækelighed i beslutningstagningen.

4. Hver part aflægger rapport om sin anvendelse af denne artikel til det partsmøde under konventionen, der tjener som partsmøde under denne protokol.

Artikel 14

PARTSMØDE UNDER KONVENTIONEN, DER TJENER SOM PARTSMØDE UNDER DENNE PROTOKOL

1. Partsmødet under konventionen tjener som partsmøde under denne protokol. Der indkaldes til det første partsmøde under konventionen, der tjener som partsmøde under denne protokol, senest et år efter datoen for denne protokols ikrafttræden, og i forbindelse med et partsmøde underkonventionen, hvis et sådant møde er planlagt inden for denne periode. Efterfølgende partsmøder under konventionen, der tjener som partsmøde under denne protokol, afholdes i forbindelse med partsmøderne under konvention, medmindre andet bestemmes af partsmødet under konventionen i dets egenskab af partsmøde under denne protokol.
2. Parter i konventionen, som ikke er parter i denne protokol, kan deltage som observatører i forhandlingerne på alle samlinger for partsmøderne under konventionen, der tjener som partsmøde under denne protokol. Når partsmødet under konventionen tjener som partsmøde under denne protokol, træffes beslutninger i henhold til denne protokol kun af parterne i denne protokol.
3. Når partsmødet under konventionen tjener som partsmøde under denne protokol, erstattes alle medlemmer af forretningsudvalget for parterne i konventionen, der repræsenterer en part i konventionen, som på det pågældende tidspunkt ikke er part i denne protokol, med et ekstra medlem, som vælges af og blandt parterne i denne protokol.
4. Partsmødet under konventionen, der tjener som partsmøde under denne protokol, fører løbende tilsyn med gennemførelsen af denne protokol og skal med henblik herpå
 - a) gennemgå politikker og metodiske fremgangsmåder for strategisk miljøvurdering med det formål at forbedre de procedurer, der er fastlagt i denne protokol,
 - b) udveksle oplysninger om erfaringer, der er gjort med strategisk miljøvurdering og gennemførelsen af denne protokol,
 - c) i relevante tilfælde søge bistand fra og samarbejde med kompetente organer, der besidder den relevante ekspertise for at nå målene for denne protokol,
 - d) oprette de hjælpeorganer, som det finder nødvendige for gennemførelsen af denne protokol,
 - e) om nødvendigt, drøfte og vedtage forslag til ændringer af denne protokol og
 - f) drøfte og træffe alle yderligere foranstaltninger - herunder foranstaltninger, der skal iværksættes samlet under denne protokol og konventionen - der måtte være nødvendige for at opfylde formålet med denne protokol.
5. Den forretningsorden, der gælder for partsmødet under konventionen finder med de fornødne ændringer anvendelse for denne protokol, medmindre andet afgøres ved konsensus af partsmødet under konventionen i dets egenskab af partsmøde under denne protokol.
6. Første gang det partsmøde under konventionen, der tjener som partsmøde under denne protokol, træder sammen, drøfter og vedtager det de nærmere bestemmelser for, hvordan proceduren for tilsyn med overholdelsen af konventionen anvendes på denne protokol.
7. Med regelmæssige mellemrum, der fastsættes af partsmødet under konventionen i dets egenskab af partsmøde under denne protokol, forelægger hver part partsmødet under konventionen, der tjener som partsmøde under denne protokol, en rapport om de foranstaltninger, den har truffet for at gennemføre protokollen.

Artikel 15

FORBINDELSE MED ANDRE INTERNATIONALE AFTALER

De relevante bestemmelser i denne protokol skal uden forbehold finde anvendelse på De Forenede Nationers Økonomiske Kommission for Europas konventioner om vurdering af virkningerne på

miljøet på tværs af grænserne og om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet.

Artikel 16

STEMMERET

1. Hver part i denne protokol har én stemme, jf. dog stk. 2.
2. Regionale organisationer for økonomisk integration udøver i sager inden for deres kompetence deres stemmeret med et antal stemmer svarende til det antal af deres medlemsstater, der er parter i denne protokol. Sådanne organisationer må ikke udøve deres stemmeret, hvis deres medlemsstater udøver deres, og omvendt.

Artikel 17

SEKRETARIAT

Det sekretariat, der er oprettet ved artikel 13 i konventionen, fungerer som sekretariat for denne protokol, og konventionens artikel 13, litra a), b) og c), om sekretariatsfunktionerne finder med de fornødne ændringer anvendelse på denne protokol.

Artikel 18

BILAG

Bilagene til denne protokol udgør en integrerende del heraf.

Artikel 19

ÆNDRINGER AF PROTOKOLLEN

1. Enhver part kan foreslå ændringer til denne protokol.
2. Proceduren for fremsættelse af forslag til, vedtagelse og ikrafttrædelse af ændringer til konventionen, der er fastsat i konventionens artikel 14, stk. 2-5, finder tilsvarende anvendelse på ændring af denne protokol, jf. dog stk. 3.
3. Med henblik på anvendelsen af denne protokol beregnes de tre fjerdedele af parterne, der kræves, for at en ændring kan træde i kraft for de parter, der har ratificeret, godkendt eller accepteret den, på grundlag af antallet af parter på tidspunktet for ændringens vedtagelse.

Artikel 20

BILÆGGELSE AF TVISTER

Bestemmelserne i konventionens artikel 15 om bilæggelse af tvister gælder med de fornødne ændringer også for denne protokol.

Artikel 21

UNDERTEGELSE

Denne protokol er åben for undertegnelse i Kiev (Ukraine) fra den 21. til den 23. maj 2003 og derefter i De Forenede Nationers hovedkvarter i New York indtil den 31. december 2003 for de

stater, der er medlemmer af Den Økonomiske Kommission for Europa, og for de stater, som har rådgivende status ved Den Økonomiske Kommission for Europa i henhold til stk. 8 og 11 i Det Økonomiske og Sociale Råds resolution 36 (IV) af den 28. marts 1947, samt for regionale organisationer for økonomisk integration bestående af suveræne stater, der er medlemmer af Den Økonomiske Kommission for Europa, og som har overdraget de pågældende organisationer kompetence på områder, der er omfattet af denne protokol, herunder kompetence til at indgå traktater på disse områder.

Artikel 22

DEPOSITAR

Generalsekretæren for De Forenede Nationer fungerer som depositar for denne protokol.

Artikel 23

RATIFIKATION, ACCEPT, GODKENDELSE OG TILTRÆDELSE

1. Denne protokol skal ratificeres, accepteres eller godkendes af de i artikel 21 omhandlede stater og regionale organisationer for økonomisk integration, der har undertegnet den.
2. Denne protokol er åben for tiltrædelse fra den 1. januar 2004 for de i artikel 21 omhandlede stater og regionale organisationer for økonomisk integration.
3. Enhver anden stat, der ikke er omfattet af stk. 2, men som er medlem af De Forenede Nationer, kan tiltræde protokollen, hvis dette godkendes af partsmødet under konventionen, der tjener som partsmøde under protokollen.
4. Enhver regional organisation for økonomisk integration som omhandlet i artikel 21, der bliver part i denne protokol, uden at nogen af den pågældende organisations medlemsstater selv er part i protokollen, er bundet af alle de i denne protokol fastsatte forpligtelser. Hvis en eller flere af en sådan organisations medlemsstater er part i denne protokol, skal organisationen og dens medlemsstater fastlægge deres respektive ansvarsområder, for så vidt angår opfyldelsen af deres forpligtelser i henhold til denne protokol. I sådanne tilfælde er organisationen og medlemsstaterne ikke berettiget til at udøve deres rettigheder samtidigt i medfør af denne protokol.
5. De i artikel 21 omhandlede regionale organisationer for økonomisk integration angiver i deres ratifikations-, accept-, godkendelses- eller tiltrædelsesinstrument omfanget af deres kompetence på de områder, der omfattes af denne protokol. De skal også give depositaren meddelelse om enhver relevant ændring i omfanget af deres kompetence.

Artikel 24

IKRAFTTRÆDEN

1. Denne protokol træder i kraft på halvfemsindstyvededagen efter datoen for deponering af det sekstende ratifikations-, accept-, godkendelses- eller tiltrædelsesinstrument.
2. Med henblik på anvendelsen af stk. 1 regnes et instrument, der deponeres af en regional organisation for økonomisk integration som omhandlet i artikel 21, ikke som endnu et instrument ud over de instrumenter, der deponeres af organisationens medlemsstater.
3. For hver stat eller regional organisation for økonomisk integration som omhandlet i artikel 21, der ratificerer, accepterer, godkender eller tiltræder denne protokol efter deponeringen af det sekstende ratifikations-, accept-, godkendelses- eller tiltrædelsesinstrument, træder protokollen i

kraft på halvfemsindstyvendedagen efter den dato, hvor den nævnte stat eller organisation har deponeret sit ratifikations-, accept-, godkendelses- eller tiltrædelsesinstrument.

4. Denne protokol finder anvendelse på planer, programmer, politikker og lovgivning, for hvilke det første formelle forberedelsestiltag indledes efter datoen for protokollens ikrafttræden. Når en part, under hvis jurisdiktion udarbejdelsen af en plan, et program, en politik eller lovgivning påtænkes, er en af dem, som stk. 3 finder anvendelse på, finder denne protokol anvendelse på planer, programmer, politikker og lovgivning, for hvilke det første formelle forberedelsestiltag indledes efter datoen for protokollens ikrafttræden.

Artikel 25

OPSIGELSE

Efter udløbet af en frist på fire år fra datoen for protokollens ikrafttræden for en part kan den pågældende part når som helst opsigte protokollen ved skriftlig meddelelse til depositaren. Enhver opsigelse får virkning på halvfemsindstyvendedagen efter den dato, på hvilken depositaren har modtaget meddelelse herom. Enhver opsigelse berører ikke anvendelsen af artikel 5-9, artikel 11 og 13, for så vidt angår strategisk miljøvurdering i henhold til denne protokol, der allerede er indledt, eller anvendelsen af artikel 10, for så vidt angår en underretning eller anmodning, som er fremsendt, inden opsigelsen får virkning.

Artikel 26

AUTENTISKE TEKSTER

Originaleksemplaret af denne protokol, hvis engelske, franske og russiske tekst er lige autentiske, deponeres hos De Forenede Nationers generalsekretær. Til bekræftelse heraf har undertegnede, som er behørigt bemyndiget hertil, underskrevet denne protokol. Udfærdiget i Kiev (Ukraine) den enogtyvendedag i maj to tusind og tre.

BILAG

BILAG I

Liste over projekter, der er omhandlet i artikel 4, stk. 2

1. Råolieraffinaderier (undtagen virksomheder, der udelukkende fremstiller smøremidler på grundlag af råolie) samt anlæg til forgasning og fortætning af mindst 500 tons kul eller bituminøs skifer om dagen
2. Termiske kraftværker og andre fyringsanlæg med en termisk ydelse på mindst 300 MW samt kernekraftværker og andre kernereaktorer (bortset fra forskningsanlæg til fremstilling og forarbejdning af spaltelige og fertile materialer, hvis maksimumseffekt ikke overstiger 1 kW kontinuerlig termisk ydelse)
3. Anlæg, der udelukkende er bestemt til fremstilling eller berigning af nukleart brændsel, til oparbejdning af bestrålet nukleart brændsel eller oplagring, bortskaffelse og oparbejdning af radioaktivt affald
4. Større anlæg til forsmeltning af støbejern og stål og til fremstilling af non-ferro metaller
5. Anlæg til udvinding af asbest og til behandling og forarbejdning af asbest og produkter, der indeholder asbest: for så vidt angår produkter i asbestcement, med en årlig produktion på over 20 000 tons færdige produkter; for så vidt angår friktionspakninger, med en årlig produktion på over 50 tons færdige produkter; for så vidt angår anden anvendelse af asbest, med et årligt forbrug heraf på over 200 tons
6. Integrerede kemiske anlæg
7. Anlæg af motorveje og motortrafikveje^{*/}, af banestrækninger til fjerntrafik og af lufthavne ^{**/} med en start- og landingsbanelængde på mindst 2 100 meter
8. Olie- og gasrørledninger med store diametre.
9. Søhandelshavne og indre vandveje samt havne ved indre vandveje, som kan anløbes af skibe på over 1 350 tons
10. Anlæg til bortskaffelse af giftigt og farligt affald ved forbrænding, kemisk behandling eller deponering i jorden
11. Store dæmninger og bassiner
12. Arbejder i forbindelse med indvinding af grundvand, hvor den årligt indvundne vandmængde udgør mindst 10 millioner kubikmeter
13. Industrianlæg til fremstilling af papirmasse og papir med en produktionskapacitet på mindst 200 lufttørrede tons om dagen
14. Større anlæg til minedrift, udvinding på stedet og bearbejdning af metalmalm eller kul
15. Offshoreproduktion af kulbrinter
16. Større anlæg til oplagring af olieprodukter samt petrokemiske og kemiske produkter

17. Skovrydning af store områder

*/ I denne protokol forstås ved:

"Motorvej" en vej, der er specielt konstrueret og anlagt til motortrafik og ikke betjener de tilstødende ejendomme, og:

a) som, med undtagelse af bestemte steder eller midlertidigt, er forsynet med separate kørebaner for trafik i to retninger, der er adskilt fra hinanden ved en midterrabat, der ikke er beregnet til trafik, eller undtagelsesvis på anden måde;

b) som ikke krydser nogen vej, jernbane, sporvej eller sti i samme niveau; og

c) som er forsynet med særlig skiltning som motorvej.

"Motortrafikvej" en vej, der er forbeholdt motortrafik, og hvortil adgang kun sker via knudepunkter eller signalregulerede vejkryds, og hvor der ikke må standses eller parkeres på kørebanen.

**/ I denne protokol forstås ved "lufthavn": en lufthavn, som svarer til definitionen i Chicago-overenskomsten af 1944 om oprettelse af Organisationen for International Civil Luftfart (bilag 14).

Bilag II

Alle andre projekter, der er omhandlet i artikel 4, stk. 2

1. Projekter vedrørende omfordeling af landbrugsarealer
2. Projekter vedrørende inddragning af uopdyrket land eller delvise naturområder til intensiv landbrugsvirksomhed
3. Vandforvaltningsprojekter inden for landbruget, herunder vandings- og dræningsprojekter
4. Anlæg til intensiv husdyravl (herunder fjerkræavl)
5. Nyplantning og rydning af skov med henblik på omlægning til anden arealudnyttelse
6. Intensivt fiskeopdræt
7. Kernekraftværker og andre kernereaktorer*/, herunder demontering og nedlukning af sådanne kernekraftværker eller reaktorer (bortset fra forskningsanlæg til fremstilling og omdannelse af spaltelige og fertile materialer, hvis maksimumsydelse ikke overstiger 1 kW kontinuerlig termisk effekt), for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
8. Anlæg af stærkstrømsluftledninger med en spænding på mindst 220 kV og en længde på mindst 15 km og andre projekter med henblik på transport af elektricitet gennem luftledninger
9. Industrianlæg til fremstilling af elektricitet, damp og varmt vand
10. Industrianlæg til transport af gas, damp og varmt vand
11. Oplagring af fossile brændsler og naturgas i beholdere over jorden
12. Oplagring af brændselsgas i underjordiske beholdere
13. Industriel brikettering af sten- og brunkul
14. Anlæg til fremstilling af hydroelektrisk energi
15. Anlæg til udnyttelse af vindkraft til energiproduktion (vindmølleparker)
16. Anlæg, der, for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I, er bestemt:
 - til fremstilling eller berigning af nukleart brændsel,
 - til oparbejdning af bestrålet nukleart brændsel,
 - til endelig bortskaffelse af bestrålet nukleart brændsel,
 - udelukkende til endelig bortskaffelse af radioaktivt affald,
 - udelukkende til deponering (planlagt til mere end 10 år) af bestrålet nukleart brændsel på et andet sted end produktionsstedet eller
 - oparbejdning og deponering af radioaktivt affald
17. Stenbrud og minedrift i åbne brud samt tørvegravning, for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
18. Minedrift i underjordiske brud, for så vidt som den ikke er omfattet af bilag I

19. Udvinning af mineraler ved sandsugning fra hav- eller flodbund.
20. Dybdeboringer (navnlig geotermiske boringer, boringer til deponering af nukleart affald, vandforsyningsboringer) bortset fra boringer til undersøgelse af jordbundens fasthed.
21. Overfladeanlæg til udvinning af stenkul, råolie, naturgas og malme samt bituminøs skifer
22. Integrerede jern- og stålværker til fremstilling af råjern og råstål, for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
23. Anlæg til produktion af støbejern eller stål (første eller anden smeltning) med dertil hørende strengstøbning.
24. Anlæg til videreforarbejdning af jernmetaller (varmvalsning, smedning med hamre, anbringelse af beskyttelseslag af smeltet metal)
25. Støberianlæg for jernmetaller
26. Anlæg til udvinning af non-ferroråmetaller af malme, koncentrat eller sekundære råstoffer ved hjælp af metallurgiske, kemiske eller elektrolytiske processer, for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
27. Anlæg til smeltning, inkl. legering, af non-ferro-metaller, undtagen ædelmetaller, herunder genvindingsmaterialer (f.eks. raffinering og støbning), for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
28. Anlæg til overfladebehandling af metaller og plastmaterialer ved en elektrolytisk eller kemisk proces
29. Fremstilling og samling af motorkøretøjer samt fremstilling af motorer til sådanne.
30. Skibsværfter
31. Anlæg til fremstilling og reparation af luftfartøjer
32. Fremstilling af jernbanemateriel
33. Eksplosionsformgivning (dybtrykning)
34. Anlæg til kalcinering og udfritning af malm
35. Koksværker (tørdestillation af kul)
36. Anlæg til cementfremstilling
37. Anlæg til fremstilling af glas, herunder glasfibre
38. Anlæg til smeltning af mineralske stoffer, herunder fremstilling af mineralfibre
39. Fremstilling af keramiske produkter ved brænding, navnlig tagsten, mursten, ildfaste sten, fliser, stentøj eller porcelæn
40. Anlæg til fremstilling af kemiske produkter eller behandling af mellemprodukter, for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I

41. Fremstilling af pesticider og farmaceutiske produkter af maling og lak, af elastomerer og peroxider
42. Anlæg til oplagring af olieprodukter samt petrokemiske og kemiske produkter, for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
43. Fremstilling af vegetabiliske og animalske olier og fedtstoffer
44. Emballering og konservering af animalske og vegetabiliske produkter
45. Fremstilling af mejeriprodukter
46. Brygning og maltning
47. Sukkervarefremstilling
48. Slagterier
49. Fremstilling af stivelse og stivelsesprodukter
50. Fiskemels- og fiskeoliefabrikker
51. Sukkerfabrikker
52. Industrianlæg til produktion af papirmasse, papir og pap, for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
53. Anlæg til forbehandling eller farvning af fibre eller tekstilvarer
54. Anlæg til garvning af huder og skind
55. Anlæg til fremstilling og bearbejdning af cellulose
56. Fremstilling og behandling af produkter på grundlag af elastomerer
57. Anlæg til fremstilling af syntetiske mineralfibre
58. Anlæg til indsamling eller destruering af sprængfarlige stoffer
59. Anlæg til produktion af asbest og fremstilling af produkter af asbest, for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
60. Destruktionsanstalter
61. Prøvningsanlæg for motorer, turbiner eller reaktorer
62. Permanente væddeløbs- og prøve kørselsbaner for motorkøretøjer
63. Rørledninger til transport af gas eller olie, for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
64. Rørledninger til transport af kemikalier med en diameter på over 800 mm og en længde på over 40 km

65. Anlæg af jernbaner og anlæg til kombineret transport og af intermodale terminaler, for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
66. Sporveje, høj- og undergrundsbaner, svævebaner eller lignende baner af særlig bygningstype, der udelukkende eller overvejende tjener til personbefordring
67. Anlæg af veje, herunder udretning og/eller udvidelse af en eksisterende vej, for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
68. Bygning af havne og havneanlæg, herunder fiskerihavne, for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
69. Anlæg af indre vandveje og havne ved indre vandveje, for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
70. Søhandelshavne, anløbsbroer til lastning og losning, som har forbindelse med land eller yderhavne, for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
71. Kanalbygning og regulering af vandløb
72. Anlæg af lufthavne**/og flyvepladser, for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
73. Anlæg til bortskaffelse af affald (herunder deponering), for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
74. Anlæg til forbrænding eller kemisk behandling af ikke-farligt affald
75. Oplagring af jernskrot, herunder biler til ophugning
76. Områder til oplagring af slam
77. Arbejder i forbindelse med indvinding af grundvand eller kunstig tilførsel af grundvand, for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
78. Anlæg til overførsel af vandressourcer mellem flodbækkener
79. Anlæg til spildevandsbehandling
80. Dæmninger og andre anlæg til opstuvning eller langsigtet eller varig oplagring af vand, for så vidt som de ikke er omfattet af bilag I
81. Kystanlæg til modvirkning af erosion og maritime vandbygningskonstruktioner, der kan ændre kystlinjerne, som f.eks. diger, dæmninger, møler, bølgebrydere og andre konstruktioner til beskyttelse mod havet, bortset fra vedligeholdelse og genopførelse af sådanne anlæg
82. Anlæg af vandledninger over større afstande
83. Skiløjper, skilifter, tovbåner og hermed forbundet anlægsarbejde
84. Lystbådehavne
85. Feriebyer og hotelkomplekser uden for byområder og hermed forbundet anlægsarbejde
86. Permanente campingpladser

87. Forlystelsesparker, o.l.

88. Anlægsarbejder i industrizoner

89. Anlægsarbejder i byzoner, herunder opførelse af butikcentre og parkeringspladser

90. Landindvinding fra havet

*/ Med henblik på anvendelse af denne protokol ophører kernekraftværker og andre kernereaktorer med at betragtes som sådanne, når alt nukleart brændsel og andre radioaktivt kontaminerede elementer er blevet permanent fjernet fra anlæggets område.

**/ I denne protokol forstås ved "lufthavn": en lufthavn, som svarer til definitionen i Chicago-overenskomsten af 1944 om oprettelse af Organisationen for International Civil Luftfart (bilag 14).

BILAG III

Kriterier for bestemmelse af de sandsynlige væsentlige virkninger på miljøet, herunder på sundheden, der er omhandlet i artikel 5, stk. 1

1. Planens eller programmets relevans for integrering af miljøhensyn, herunder sundhedshensyn, specielt med henblik på at fremme bæredygtig udvikling.
2. Det omfang, hvori planen eller programmet kan danne grundlag for projekter og andre aktiviteter med hensyn til deres beliggenhed, art, størrelse og driftsbetingelser eller ved tildeling af midler.
3. Det omfang, hvori planen eller programmet har indflydelse på andre planer eller programmer, herunder planer og programmer, som indgår i et hierarki.
4. Miljøproblemer, herunder sundhedsproblemer, af relevans for planen eller programmet.
5. Arten af virkningerne på miljøet, herunder på sundheden, for så vidt angår sandsynlighed, varighed, hyppighed, reversibilitet, omfang og grad (f.eks. geografisk område eller størrelse af den befolkning, der vil blive berørt).
6. Miljømæssige, herunder sundhedsmæssige, risici.
7. Virkningernes grænseoverskridende aspekter.
8. Det omfang, hvori planen eller programmet indvirker på værdifulde eller sårbare områder, herunder landskaber med en anerkendt national eller international beskyttelsesstatus.

BILAG IV

Oplysninger, der er omhandlet i artikel 7, stk. 2

1. Planens eller programmets indhold, hovedformål og forbindelser med andre planer og programmer
2. De relevante aspekter af den nuværende miljøtilstand, herunder sundhedstilstand, og dens sandsynlige udvikling, hvis planen eller programmet ikke gennemføres
3. Miljøforholdene, herunder sundhedsforholdene, i områder, der kan blive væsentligt berørt
4. Miljøproblemer, herunder sundhedsproblemer, som er relevante for planen eller programmet
5. De miljømål, herunder sundhedsmål, der er fastlagt på internationalt, nationalt eller andet plan, og som er relevante for planen eller programmet, og hvordan der under udarbejdelsen af den/det er taget hensyn til disse mål og andre miljøhensyn, herunder sundhedshensyn
6. De sandsynlige væsentlige virkninger på miljøet, herunder på sundheden*/ som defineret i artikel 2, nr. 7
7. Foranstaltninger med henblik på at forebygge, mindske eller afbøde de skadelige virkninger på miljøet, herunder på sundheden, som gennemførelse af planen eller programmet kan medføre
8. En kort skitsering af grundene til at vælge de alternativer, der har været behandlet, og en beskrivelse af, hvorledes vurderingen er gennemført, herunder eventuelle vanskeligheder (f.eks. tekniske mangler eller mangel på viden), der er opstået under indsamlingen af de nødvendige oplysninger
9. Påtænkte foranstaltninger med henblik på overvågning af virkninger på miljøet, herunder på sundheden, der følger af gennemførelsen af planen eller programmet
10. Sandsynlige væsentlige virkninger på miljøet, herunder på sundheden, på tværs af grænserne
11. Et ikke-teknisk resumé af de oplysninger, der gives

*/Disse virkninger bør omfatte sekundære, kumulative, synergistiske, kort-, mellem- og langsigtede, blivende og forbigående, positive og negative virkninger.

BILAG V

Oplysninger, der er omhandlet i artikel 8, stk. 5

1. Plan- eller programforslaget og dets art
2. Den myndighed, der er ansvarlig for vedtagelsen
3. Den påtænkte procedure, herunder:
 - a) procedurens påbegyndelse
 - b) offentlighedens muligheder for at deltage
 - c) tidspunkt og sted for eventuelle påtænkte offentlige høringer
 - d) den myndighed, som relevante oplysninger kan indhentes hos, og som relevante oplysninger opbevares hos for at give offentligheden aktindsigt
 - e) den myndighed, som der kan indgives bemærkninger eller spørgsmål til, og tidsplan for indgivelse af bemærkninger eller spørgsmål og
 - f) hvilke miljøoplysninger, herunder sundhedsoplysninger, af relevans for plan- eller programforslaget der er tilgængelige
4. Hvorvidt planen eller programmet kan antages at blive omfattet af en grænseoverskridende vurderingsprocedure.